

88132) חשבון אינפיניטסימלי 1 | מבחן תשע"ו מועד ב'

הצעת פתרון | לירן מנצורי ויונתן סמידוברסקי

שאלה 1

- א. נסח והוכח את מבחן העיבוי להתכנסות טורים חיוביים.
ב. הוכח, או הפרך על ידי דוגמא נגדית, את ההכללה הבאה של מבחן העיבוי:
תהי a_n סידרה חיובית יורדת.
תהי m_n סידרה עולה ממש של מספרים טבעיים, כך שלכל n מתקיים $2^n \leq m_n$.
אזי הטור $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ והטור $\sum_{n=1}^{\infty} m_n \cdot a_{m_n}$ מתכנסים ומתבדרים יחד.

סעיף א

- תהי $a_n \searrow 0$ אזי
(1) מתכנס $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} a_n$
(2) שאריות הטור מקיימות $|r_k| \leq a_{k+1}$ (כלומר $S_k - a_{k+1} \leq S \leq S_k + a_{k+1}$)
הוכחה
(1) לכל k , מתקיים

$$S_{2k} = (a_1 - a_2) + (a_3 - a_4) + \dots + (a_{2k-1} - a_{2k})$$

$$S_{2(k+1)} = (a_1 - a_2) + (a_3 - a_4) + \dots + (a_{2k-1} - a_{2k}) + (a_{2k+1} - a_{2k+2})$$

- נשים לב שמירידתה של הסדרה, מתקיים שכל הסכומים בסוגריים הם חיוביים, בפרט $a_{2k+1} - a_{2k+2}$ ולכן $S_{2(k+1)} \geq S_{2k}$
כלומר $(S_{2k})_{k=1}^{\infty}$ סדרה עולה ומצד שני, אפשר להסתכל על S_{2k} גם כך

$$S_{2k} = a_1 - (a_2 - a_3) - (a_4 - a_5) - \dots - (a_{2k-2} - a_{2k-1}) - a_{2k}$$

- כעת הסכומים שאנחנו מחסירים חיוביים, וגם $a_{2k} > 0$, כך הכל הסדרה חסומה מלעיל, ולכן מתכנסת $S := \lim_{k \rightarrow \infty} S_{2k}$
כעת, $S_{2k-1} = S_{2k} - a_{2k} \rightarrow S - 0 = S$
לסיכום $S_{2k}, S_{2k-1} \rightarrow S$ ולכן $S_k \rightarrow S$, כלומר $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} a_n = S$ קיים.
(2) יהי k נסתכל בטור על הזנב $r_k = \sum_{n=k+1}^{\infty} (-1)^n a_n$,
עבור k אי-זוגי נקבל מקרה פרטי של מה שהוכחנו כי $a_{k+1} \geq a_{k+1} - a_{k+2} + a_{k+3} = r_k \geq 0$

עבור k זוגי $r_k = -a_{k+1} + a_{k+2} - \dots = -(a_{k+1} - a_{k+2} + \dots)$
 כעת $-a_{k+1} \leq r_k \leq 0$, לכן $0 \leq a_{k+1} - a_{k+2} + \dots \leq a_{k+1}$
 סך הכל $|r_k| \leq a_{k+1}$ לכל k , כלומר $S_k - a_{k+1} \leq S \leq S_k + a_{k+1}$ ולכן סיימנו.

סעיף ב

אם ניקח $m_n := 2^{(2^n)}$ ונראה שהטור $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n \log(n)} = \infty$
 אבל נייעור בטור ההנדסי לקבלת

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{2^{(2^n)}}{2^{2^n} \log(2^{2^n})} = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\log(2)} \cdot \frac{1}{2^n} < \infty$$

וקיבלנו אחד מתבדר והשני מתכנס, ולכן לא מתכנסים ומתבדרים יחדיו.

שאלה 2

א. תהי $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ סידרה המוגדרת בעזרת נוסחת הנסיגה הבאה:

$$a_{n+1} = a_n + \frac{1}{a_n^3}, n, \text{ ולכל מספר טבעי } n, a_1 = 1$$

קבע האם הסידרה a_n מתכנסת (במובן הצר) או לא.

ב. מצא את הגבול

$$\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{1}{x} - \frac{1}{\tan x} \right)$$

סעיף א

נראה שהסדרה לא מתכנסת, נניח בשלילה שהיא כן, ונסמן

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = L$$

ואז מתקיים

$$L = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \lim_{n \rightarrow \infty} a_{n+1}$$

ונשים לב שקיבלנו

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(a_n + \frac{1}{a_n^3} \right) = L$$

אם $L \neq 0$ מחשבון גבולות

$$L + \frac{1}{L^3} = L$$

$$\frac{1}{L^3} = 0$$

בסתירה.

ונראה גם שלא יכול להתקיים $L = 0$ משום ש $\forall n \in \mathbb{N} a_n \geq 1$ באינדוקציה:

$$a_1 = 1 \geq 1 \text{ מתקיים: בסיס:}$$

צעד האינדוקציה: נניח $a_n \geq 1$, נראה כי $a_{n+1} \geq 1$

$$\text{ואכן } a_{n+1} = a_n + \frac{1}{a_n^3} \geq 1 + \frac{1}{a_n^3} \geq 1$$

סעיף ב

$$\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{1}{x} - \frac{1}{\tan(x)} \right) = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{\tan(x) - x}{x \cdot \tan(x)} \right)$$

ולפי לופיטל במקרה $\frac{0}{0}$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\frac{1}{\cos^2(x)} - 1}{\tan(x) + \frac{x}{\cos^2(x)}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\frac{1 - \cos^2(x)}{\cos^2(x)}}{\frac{\sin(x)}{\cos(x)} + \frac{x}{\cos^2(x)}} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \cos^2(x)}{\sin(x) \cdot \cos(x) + x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin^2(x)}{0.5\sin(2x) + x}$$

שוב לופיטל

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2\sin(x)\cos(x)}{\cos(2x) + 1} = \frac{0}{2} = 0$$

שאלה 3

א. יהי b מספר ממשי. הגדר את המונח " $\lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = b$ ".

ב. תזכורת: פונקציה נקראת פחזורית אם קיים מספר ממשי חיובי c ("מחזור") כך שלכל x מתקיים $f(x+c) = f(x)$.

הוכח, או הפרך על ידי דוגמא נגדית, את הטענה הבאה: אם f הינה פונקציה מחזורית שמוגדרת בקרן $(0, \infty)$ והגבול $\lim_{x \rightarrow \infty} f(x)$ קיים וממשי, אזי קיים מספר ממשי חיובי a כך שהפונקציה f קבועה בקרן (a, ∞) .

סעיף א

לכל $\epsilon > 0$ קיים $M > 0$ כך שלכל $x > M$ מתקיים $|f(x) - b| < \epsilon$

סעיף ב

הוכחה תהי f פונקציה מחזורית המוגדרת בקרן $(0, \infty)$ ואכן קיים הגבול $\lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = L$.
נניח בשלילה שהיא לא קבועה בקטע (a, ∞) .

כלומר קיימות לכל $a \in \mathbb{R}$ קיימים $x_1, x_2 > a$ כך ש $f(x_1) \neq f(x_2)$. כעת ניקח שתי סדרות $a_n := x_1 + cn, b_n := x_2 + cn$ ולפי לשון היינה מתקיים

$$f(a_n) \rightarrow L$$

אבל ממחזוריות $f(a_n) = x_1 \rightarrow x_1$, מיחידות הגבול $L = x_1$
ובדומה עבור b_n , מקבלים $L = x_2$
מקבלים סך הכל $x_1 = x_2$ בסתירה.

שאלה 4

- א. תהי $A \subseteq \mathbb{R}$. הגדר את המינוח "הפונקציה f רציפה במידה שווה בתחום A ".
- ב. תהי פונקציה רציפה במידה שווה בקרן $(0, \infty)$, המקיימת $1 < f(x)$ לכל $x \in (0, \infty)$. הוכח שהפונקציה $\sqrt{f(x)}$ רציפה במידה שווה בקרן $(0, \infty)$.

סעיף א

פונקציה f רציפה במידה שווה בתחום A אם $A \subseteq \text{dom}(f)$, ולכל $\epsilon > 0$ קיים $\delta > 0$ כך שמתקיים לכל $x_1, x_2 \in A$ המקיימים $|x_1 - x_2| \leq \delta$ כי $|f(x_1) - f(x_2)| \leq \epsilon$ (כתבתי את אחת ההגדרות השקולות שיהיה לנו נוח לעבוד איתה)

סעיף ב

ב) יהי $\epsilon > 0$ ניקח את $\delta' > 0$ המתאים מבחינת הרציפות במידה שווה של $f(x)$ ונראה שמתקיים מה שצריך. נבחר $\delta := \delta'$, יהיו $x_1, x_2 \in (0, \infty)$ המקיימים $|x_1 - x_2| \leq \delta$ כעת נראה כי $|\sqrt{f(x_1)} - \sqrt{f(x_2)}| \leq \epsilon$

$$\begin{aligned} |\sqrt{f(x_1)} - \sqrt{f(x_2)}| &= |\sqrt{f(x_1)} - \sqrt{f(x_2)}| \cdot \frac{|\sqrt{f(x_1)} + \sqrt{f(x_2)}|}{|\sqrt{f(x_1)} + \sqrt{f(x_2)}|} \\ &= \frac{|f(x_1) - f(x_2)|}{|\sqrt{f(x_1)} + \sqrt{f(x_2)}|} \leq \frac{\epsilon}{|\sqrt{1} + \sqrt{1}|} = \frac{1}{2} \cdot \epsilon \end{aligned}$$

שאלה 5

יהי $0 < a$ מספר ממשי. נגדיר

$$f(x) = \begin{cases} \frac{e^{ax}-1}{x^2+4x} & x < 0 \\ x^a + \frac{1}{a} & x \geq 0 \end{cases}$$

קבע לאילו ערכים $0 < a$ הפונקציה f רציפה בקרן $(-4, \infty)$.

נמצא לאלה ערכי $a > 0$ יתקיים כי היא רציפה ב $(-4, \infty)$ כלומר רק בנק' $-4, 0$. משום שבכל שאר הנקודות הפונקציה רציפה כפונקציה אלמנטרית ובתחום ההגדרה. צריך למצוא a כך ש

$$\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = f(0)$$

נחשב $\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x)$
מלופיטל

$$\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{ae^{ax}}{2x+4} = \frac{a \cdot 1}{4} = \frac{a}{4}$$

כעת

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} \left(x^a + \frac{1}{a}\right) = \frac{1}{a}$$

ומתקיים גם

$$f(0) = \frac{1}{a}$$

סך הכל מקבלים את המשוואה

$$\frac{1}{a} = \frac{4}{a}$$

$$a = 4$$

וסיימנו (פורמלית צריך להוכיח שכעת היא רציפה, אבל דאגנו לתנאי הזה).